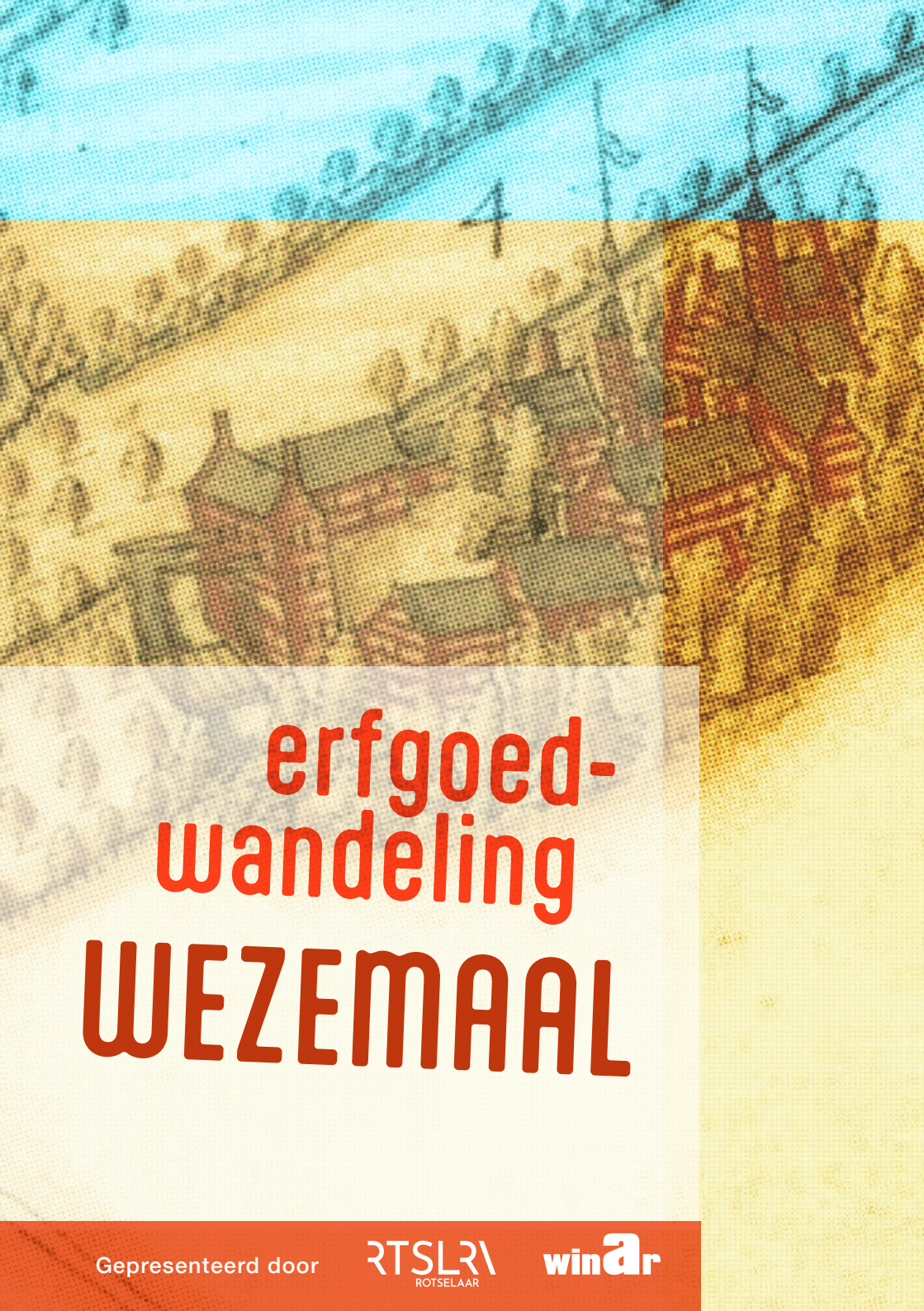

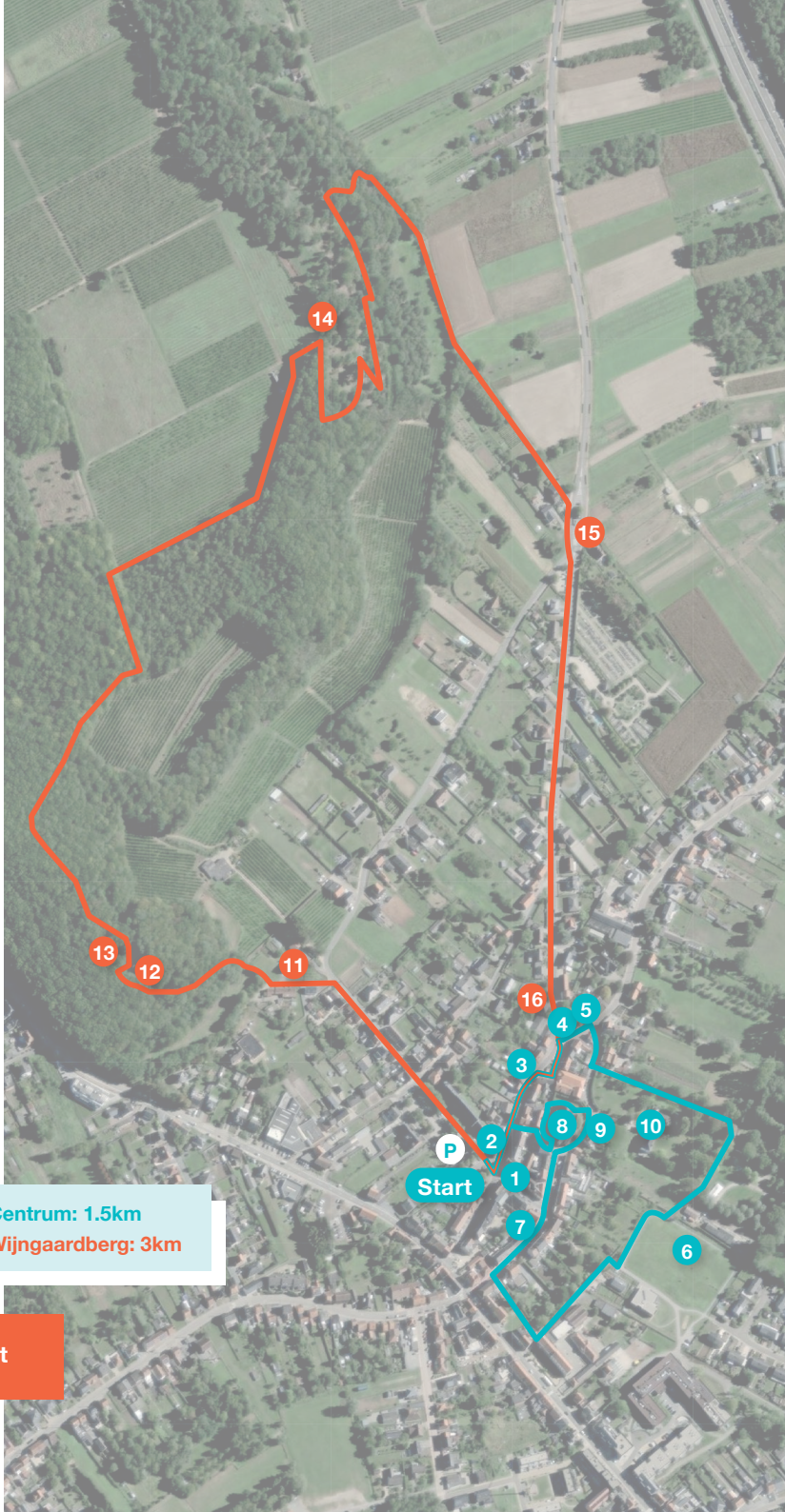

erfgoed- wandeling **WEZEMAAL**

Gepresenteerd door

RTSLR
ROTSelaar

winar

Route Centrum: 1.5km

Route Wijngaardberg: 3km

Traject

Stops Route Centrum (1.5km)

- 1 P.2 Kerkstraat 16:
Oud gemeentehuis
- 2 P.4 Steenweg op Nieuwrode 5:
Burgerhuis
- 3 P.5 Steenweg op Nieuwrode 27 :
Schuur
- 4 P.6 Voormalig dorpsplein:
Oude dries
- 5 P.7 Steenweg op Nieuwrode 35 :
Cimorné woning
- 6 P.9 Aarschotsesteenweg/ Rigessel:
Het Kasteel van Wezemaal
- 7 P.12 Kerkstraat 3, 6, 17, 21, 28, 33:
Kerkstraat
- 8 P.14 Sint-Jobsweg 1:
Sint-Martinuskerk
- 9 P.16 Holsbeeksebaan:
Sint-Job
- 10 P.17 Holsbeeksebaan 8-10:
Pastorie

Stops Route Wijngaardberg (3km)

- 11 P.19 Kerzestraat 5:
Molenaarswoning
- 12 P.20 Wijngaardberg:
Heilig Hart / Windmolen
- 13 P.22 Wijngaardberg:
IJzerzandsteengroeves
- 14 P.23 Wijngaardberg:
Wijnmuur
- 15 P.25 Beninksstraat z.n.:
Kapel van OLV Bijstand
- 16 P.26 Steenweg op Nieuwrode 33:
Frans huis

 P Parking

Erfgoedwandeling Wezemaal

Wezemaal, een pittoresk dorpje in het hart van het Hageland, herbergt een buitengewoon rijke geschiedenis die tot leven komt in zijn erfgoed. In samenwerking met de gemeente Rotselaar maakte IOED WinAr een erfgoedwandeling. Zo kan je aan de hand van talloze historische plekken dit fascinerende verleden ontdekken. Van historische burgerwoningen in de dorpskern tot de ijzerzandsteengroeven op de Wijngaardberg leidt deze route je langs alle hoogtepunten van het dorp. De brochure is opgebouwd in twee deelroutes, een voor het centrum en een voor de Wijngaardberg. Beide zijn apart of gecombineerd te wandelen. Het gemeentebestuur en IOED WinAr wensen je veel wandelplezier!

1. Kerkstraat 16 : Bezoekerscentrum van de Hagelandse wijn

 it voormalige gemeentehuis, gebouwd in 1898 en ontworpen door Pieter Langerock, is een prachtig voorbeeld van neogotische architectuur. Het gebouw ontleent zijn karakter aan de late middeleeuwen, met opvallende trapgevels, korf- en spitsbogen. Opvallend zijn de speklagen, hoekstenen en kruisramen die sterk contrasteren met het bakstenen metselwerk. Waar deze elementen binnen de bak- en zandsteenarchitectuur van de demergotiek traditioneel in roestbruine ijzerzandsteen zijn uitgewerkt, is hier gekozen voor arduin, een unieke, eigentijdse uitstraling. De gedetailleerde bloemmotieven zijn uitgewerkt in typische art nouveau-stijl. Boven de ingang vind je het door drie Franse lelies gekenmerkte wapenschild van Wezemaal terug. Tot de fusie van 1977 met Rotselaar was dit het gemeentehuis van Wezemaal. In 2005 werd het gebouw ingericht als het 'Bezoekerscentrum van de Hagelandse wijn', waar je naast toeristische informatie alles ontdekt over de wijnbouw in Wezemaal en het Hageland. 🍷

Sla de Steenweg op Nieuwrode in naar rechts zodat het bezoekerscentrum zich aan je rechterkant bevindt.

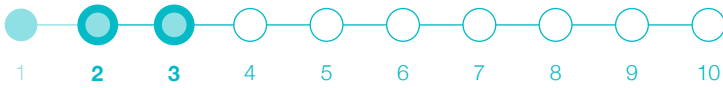

Zicht op het gemeentehuis en de voormalige Molenstraat, de huidige Kapellekensweg. Het gebouw links van de Molenstraat bestaat vandaag niet meer, net zoals de bebouwing rechts van het gemeentehuis.

Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu.

EL — Gemeentehuis en molenstraat — Ma'son commurale et rue du moulin

2. Steenweg op Nieuwrode 5: Burgerhuis 1758

Dit gerestaureerde burgerhuis uit 1758 belichaamt de typische architectuur van het midden van de 18de eeuw. Zeer karakteristiek zijn de kruiskozijnen met dubbele ontlastingsbogen en kalkzandstenen middenstijlen en tussendorpels. De muurankers houden de muur samen met de achterliggende vloerbalken, bovenaan geven ze het (ver)bouwjaar aan. Om het huis te vrijwaren van onheil werd een maalkruis aan het onderste uiteinde van elk muuranker aangebracht. De gevel rust op een ijzerzandstenen plint. Ook een beperkt aantal hoekstenen zijn vervaardigd in deze steen. De zijgevels hebben onder de dakrand een strook schuine stenen, ook wel bekend als een boerenvlechting. Deze versterken niet alleen de gevel maar voegen ook een decoratief aspect toe. 🌿

Loop verder op de Steenweg op Nieuwrode.

*Links het burgerhuis van 1758 vooraleer het gerestaureerd werd.
Rechts een deel van het voormalig gemeentehuis uit 1898.
Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu*

Atlas der buurtwegen met centraal de grote hoeve waar de schuur deel van uitmaakte.

Bron: geopunt.be.

3. Steenweg op Nieuwrode 27 : Schuur

Uit historische kaarten zoals de Villaretkaart (1745-1748) blijkt dat deze langgevelhoeve een lange voorgeschiedenis kent.

De huidige structuur dateert uit het begin van de 19de eeuw als deel van een veel groter hoevecomplex. Aan de linkerzijde van de gevel zie je nog twee dichtgemetselde vensteropeningen. Met een scherp oog ontdek je dat er tussen deze vensters ooit een deuropening was. Hierachter bevond zich het voormalige woongedeelte. De rode deur ten midden van de gevel leidde je naar de stal. Het meest rechtse deel van de hoeve herbergt de poortdoorgang. Deze gaf toegang tot de rest van het hoevecomplex. Tot 1949 stond er rechts van de hoeve nog een boerenhuis dat plaats moest maken voor nieuwbouw. 🏡

[Volg de Steenweg op Nieuwrode verder.](#)

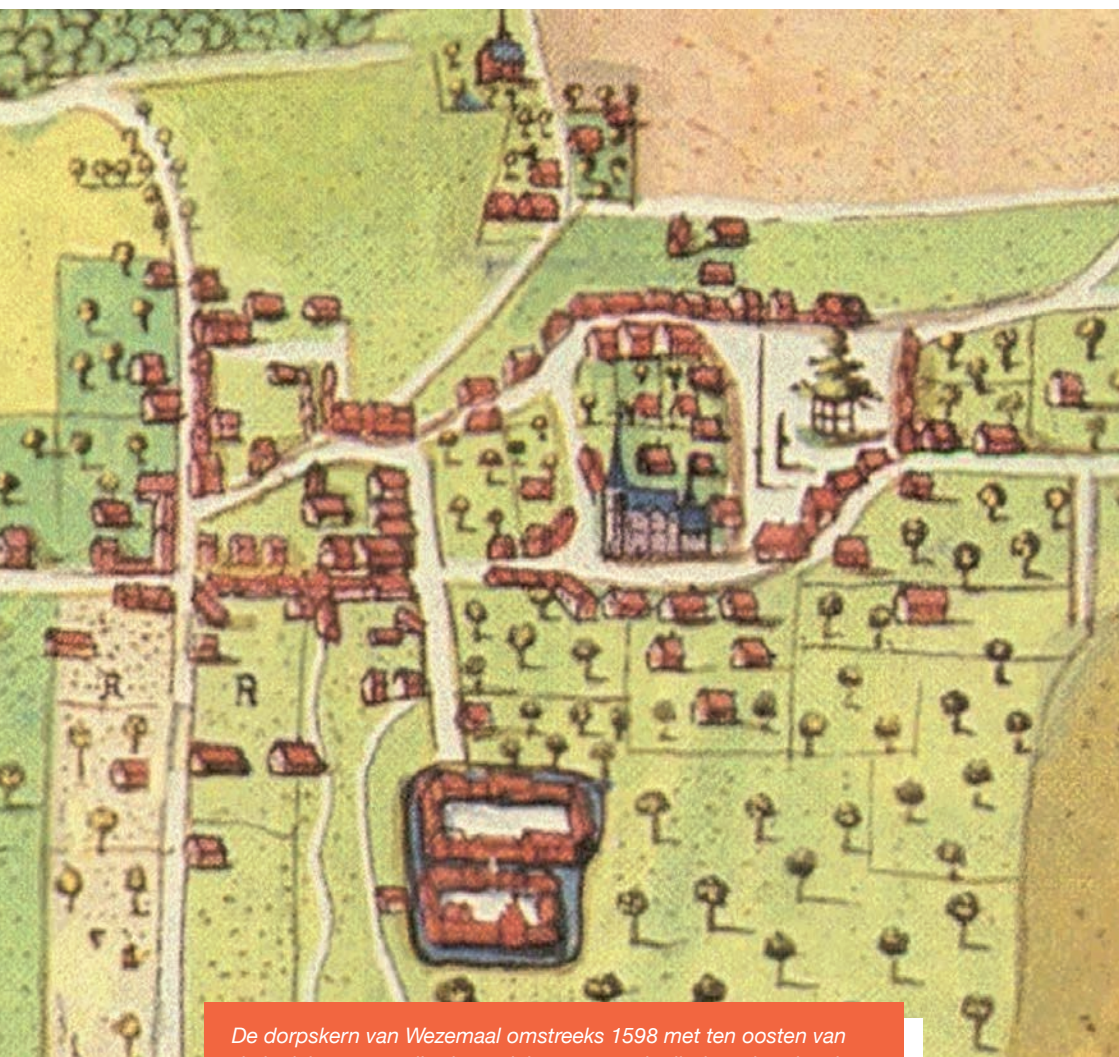
Voormalig dorpsplein van Wezemaal, vroeger ook wel bekend als 'de plaats'.

Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

4. Voormalig dorpsplein / Oude Dries

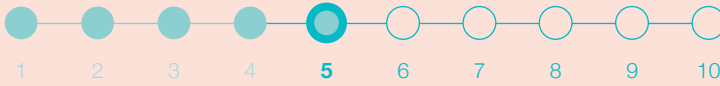
Op de locatie waar je nu staat bevond zich ooit het voormalig dorpsplein, ook wel een 'dries' genoemd. Driesen bestonden oorspronkelijk uit graasland en houtgewas. Als gemeenschappelijk bezit beschikten de dorpsbewoners over het recht om er hun vee te laten grazen en hout te verzamelen. Dat het plein later dienst deed als gerechtsplaats blijkt uit de afgebeelde gerechtslinde en schandpaal op de figuratieve kaart uit 1598. Onder deze lindeboom namen de aanklager, rechters en eiser plaats op vier banken die de boom omringde. De gedaagde werd als enige in het midden geplaatst. Werd hij schuldig bevonden kon hij terstond aan de nabijgelegen schandpaal worden vastgemaakt. Ook bevond er zich op het plein een staande wip. Dit is een houten constructie waarin 'vogels', kleine houten blokjes met gekleurde pluimen, werden geschoten door de schuttersgilden bij wijze van oefening en vermaak. ✨

Vervolg je weg langs de Steenweg op Nieuwrode.

De dorpskern van Wezemaal omstreeks 1598 met ten oosten van de kerk het voormalig dorpsplein met gerechtslinde, schandpaal en staande wip.

Bron: Figuratieve kaart uit het 'Album de Croÿ'.

5. Steenweg op Nieuwrode 35 Dorpswoning met cimornégevel

e kern van deze dorpswoning gaat terug tot de 19de eeuw. De sierpleister van de voorgevel werd wel pas in het Interbellum (1919-1939) aangebracht. Deze afwerkingstechniek staat bekend als Cimorné, een samenvoegsel van "ciment" (cement) en "orné" (versierd). Het werd gepatenteerd door stukadoor Pierre Pétroons, in 1930. Fragmenten van een ondoorschijnend hard type opaalglas, marbriet, werden vanuit de losse hand tegen de natte cementmortel gegoooid. Cimorné was aanzienlijk goedkoper dan traditionele afwerkingstechnieken. Dit, samen met het onderhoudgemak en de duurzaamheid, leidde tot een grote populariteit in heel België, vooral in de jaren 1930. Het definitieve einde van het Cimorné tijdperk werd ingeluid door de sluiting van marbrietproducent Verreries de Fauquez in 1964. De gevel van deze woning werd vervaardigd door G. Boeckx. Overeenkomstige kleurtinten doen vermoeden dat hij ook verantwoordelijk was voor enkele Cimornégevels in Gelrode, Aarschot en Tremelo. Een beetje verder is ook de hoeve met adres Holsbeeksebaan 5 bekleed met cimorné. ✿

Sla rechts de Holsbeeksebaan in en ga na nr. 5 naar links (fietsstraat). Hou de pastoriemuur aan je rechterzijde (je zal het hoekje om moeten) tot aan de kasteelsite.

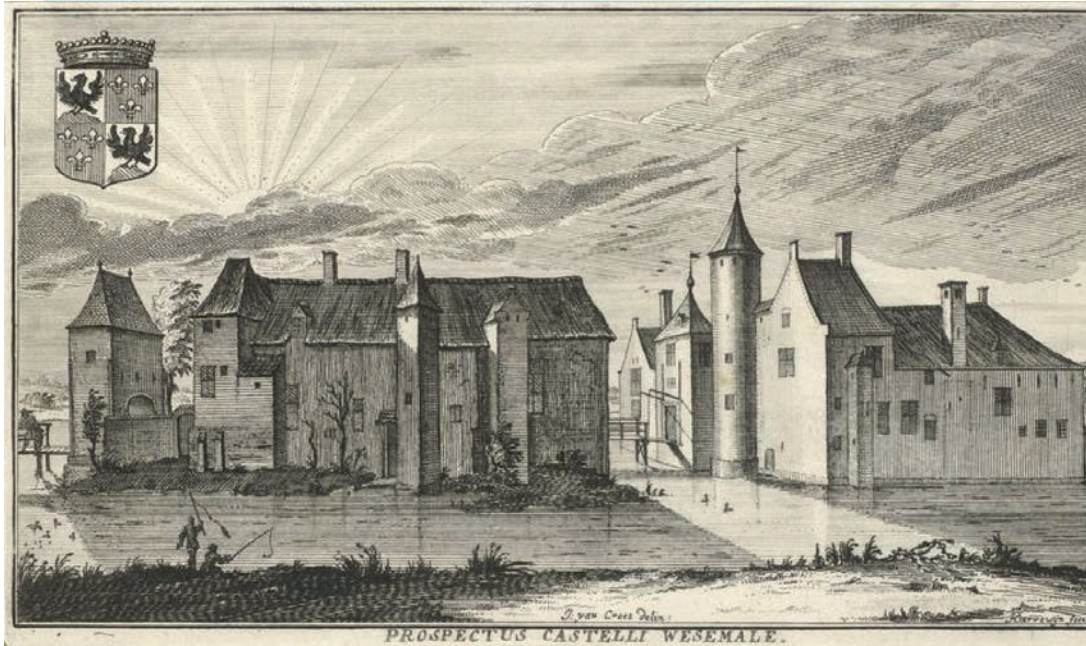
6. Het kasteel van Wezemaal

Hier stond ooit het trotse kasteel van Wezemaal. Wat nu slechts twee glooiingen in het landschap zijn, vormde eens de fundamenteën van een adellijk geslacht in het hertogdom Brabant. Rond 1170 verscheen de familie van Wezemaal, met Arnold I als een belangrijke dienaar van de hertog van Brabant. Zijn zoon, Arnold II (ca. 1219-1264) trad toe tot de hoogste adel en werd zo de eerste "heer van Wezemaal". Zijn burcht, die zeker al in 1234 bestond, had waarschijnlijk een bovenhof met een omgrachte motte met woontoren en een neerhof met schuren en stallen. In de 14de eeuw verkozen de heren van Wezemaal hun kastelen in Westerlo en Fallais boven deze plek. Als secundaire residentie werd het kasteel van Wezemaal omgevormd tot een kleiner, min of meer vierkant, ommuurd complex.

Het kasteel op een afbeelding van de dorpskom van Wezemaal (1659) in het kaartboek van de abdij van Averbode. Links van het kasteel, de omgrachte pastorie. Bron: Rijksarchief Leuven

Gezicht van het kasteel uit het zuidwesten, 1694. Gravure door Jacob Harrewijn naar een tekening van J. Van Croes. Bron: Jacques Le Roy, Castella et praetoria nobilium Brabantiae coenobiaque celebriora, 1694. (herdruk van 1696).

In de 15de eeuw zou Jan II, de laatste mannelijke telg van de familie, opnieuw regelmatig op het kasteel verblijven. Hij hield er een uitgebreide hofhouding met een kapelaan, secretaris, kamerheer, nar, kok en boodschappers op na. Dat het kasteel tevens dienst deed als jachtslot moet blijken uit de aanwezigheid van valkeniers, een verzorger van haviken, jagers en jachthonden. Het bovenhof omvatte nu het "ridderhuys" met ridderzaal, kapel, keuken en kaaskamer, terwijl het neerhof diende als exploitatiecentrum waar de producten van het heerlijk domein te Wezemaal werden verwerkt. Na Jan II's dood wisselde het kasteel meermaals van eigenaar. In de 17de en 18de eeuw kwam het in handen van de graven van Grobbendonk en de hertogen van Ursel, die het gebruikten als beheercentrum voor hun landerijen. Een gedetailleerde tekening uit

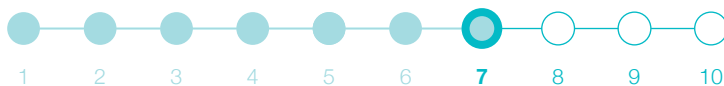

1694 toont het kasteel in zijn definitieve vorm. In 1789-1790 werd het kasteel gesloopt en de bruikbare materialen werden verkocht. De resterende puinheuvels herinneren aan deze afbraak. In 1795 werd het terrein omgevormd tot een Engelse landschapstuin, die omstreeks 1850 werd ingeruild voor een boomgaard. Sinds december 2014 is deze historische plek beschermd als archeologische site. ✨

Ga verder naar de Aarschotsesteenweg en sla rechts het Wijnperspad in, op het einde van het pad ga je rechts de Kerkstraat in.

*De dorpskom van Wezemaal op de Villaretkaart, 1747, met het kasteelcomplex. De tweedelige structuur komt vrij goed overeen met de gravure van 1694.
Bron: Geopunt.be*

Zicht op de Kerkstraat in de richting van de Aarschotsesteenweg.

Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

7. Kerkstraat 17, 21, 28 en 33

Op de hoek van het Wijnperspad en de Kerkstraat (nummer 33) bevindt zich een voormalige slagerij. De fraai gedecoreerde voordeur is hier nog een duidelijke verwijzing naar. De datumsteen dateert het gebouw op 1917. De huizen van Kerkstraat 17, 21 en 28 maken reeds sinds de tweede helft van de 18^e eeuw deel uit van het dorpsgezicht. Vergelijk de historische foto van begin vorige eeuw met nu. Valt het je op dat nummer 17 langer was en dat nummer 28 nog geen etalageramen had, maar wel nog schijnvoegen? Zie je op het beeld ook de oorspronkelijke 8-ruitse ramen ter hoogte van het gelijkvloers van nummer 17 en 21? Deze worden ‘*fenêtres à terre*’ genoemd, omdat ze bijna doorliepen tot op de vloer. Op het bovenverdiep van nummer 28 waren reeds T-ramen aangebracht, het resultaat van vernieuwingen in de glastechnologie. Deze lieten toe goedkopere maar vooral grotere glazen te produceren. Enkele historische kenmerken die de gevels vandaag nog steeds typeren zijn de ijzerzandstenen omlijsting van nummer 17 en de strakke raamomlijsting met gedecoreerde frontons van nummer 28. ✨

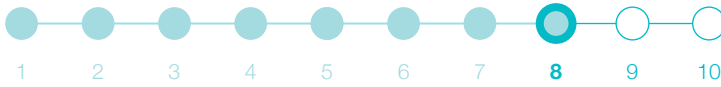

Zicht op de Kerkstraat in de richting van de kerk.
Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu.

Kerkstraat 3 en 6

icht nu je blik naar het plein voor de kerk. Het gebouw van Kerkstraat 6 staat er al sinds 1620. In de 18de eeuw werd het een café. Dat bleef zo tot in 1989. In 2000 werd het pand gerestaureerd. Vandaag staat het bekend als brasserie 'Herberg In de Ster' of 'Bij Boeres'. In de zijgevel van Kerkstraat 3 ontdek je een leuk detail. Een bouwnaad onthult de oorspronkelijke hoogte van de gevel. Een vergelijking met een historische beeld laat eveneens zien dat de gevel sterke aanpassingen heeft ondergaan. ✿

8. De Sint-Martinuskerk van Wezemaal

Verankerd in het hart van Wezemaal verrijst de Sint-Martinuskerk vandaag als een imposant harmonieus geheel. Ze is echter het resultaat van acht eeuwen bouwgeschiedenis. Het verhaal van de kerk begint rond 1044. De oudste bewaarde delen van de huidige kerk, het koor met lancetramen en de noordersacristie, behoren tot de 13de eeuw toen Arnold II, heer van Wezemaal, in 1232 de kerk aan de norbertijnen van Averbode schonk. Dankzij de inkomsten uit de bedevaart naar Sint-Job, kon de kerk in de 15de eeuw aanzienlijk worden vernieuwd. In de eerste helft van deze eeuw werden het noordtransept, het schip, de zijbeuken en de paradijspoort van de zuidgevel gebouwd. De imposante westtoren, bekroond met een hoge, steile spits (1472) en de zijkapellen aan weerszijden van de paradijspoort kwamen in de tweede helft 15de eeuw tot stand. Tijdens de opstand tegen keizer Maximiliaan I

WESEMAEL. — Eglise Kerk

Zicht op de zuidgevel van de kerk, genomen vanuit de pastorie. Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

*De kerktoeren met spits, begin 19de eeuw.
Aquarel gemaakt van op de site van het kasteel.
Bron: KU Leuven, archief Raymond Lemaire*

van Oostenrijk tussen 1488 en 1492 werd de kerk zwaar beschadigd. Na herstelwerkzaamheden die in 1496 op poten werd gezet, werd de kerk in 1579 opnieuw verwoest door een blikseminslag. Omwille van de Tachtigjarige Oorlog bleef de kerk 25 jaar als ruïne liggen. Pas in 1619 was de restauratie volledig voltooid met een nieuw dakgebinte en gewelven als resultaat. De norbertijnen bedienden tot 1842 de kerk. Ze investeerden veel om haar oude glorie te herstellen. Tussen 1819 en 1821 werden twee nieuwe, monumentale altaren geplaatst. Na een blikseminslag in 1860, waarbij de torenspits opnieuw getroffen werd, besloot men een stomp dak te plaatsen. Bijkomend werden twee nieuwe zijkapellen aan de noordwestzijde gebouwd. Nu pas kreeg de kerk haar symmetrische grondplan. De kerk is regelmatig open voor het publiek dus neem zeker de tijd om deze even te bezoeken. ✿

Rond pelgrimsinsigne met
wapen van Eustaas van
Brimeu, 1496 (omgerekend),
vindplaats onbekend.
Latoenkoper, doorsnede 4,3
cm. Rondschrift: 'SANCTUS
JOB + DE + WEESMALE
+ 1495' Bron: Brussel,
Koninklijke Bibliotheek,
Penningkabinet

Laatste bedevaartaffiche uit de jaren 1960.
Bron: Rijksarchief Leuven, kerkarchief Wezemaal

9. Sint-Job

De armen komen in grote getale uit alle delen van de wereld op bedevaart', verzuchtte de pastoor in 1514. Kort voor het jaar 1400 liet een onbekend persoon een verguld en beschilderd houten beeld van Sint-Job in de kerk van Wezemaal plaatsen. Als beschermheilige en genezer van huidziekten trok het beeld pelgrims aan van over heel Europa. Dat de bedevaarten al snel heel wat geld opbrachten blijkt uit de bouw van de monumentale kerktoeren die in 1475 werd voltooid.

In 1513 werd een hoogtepunt bereikt. Meer dan 23.000 pelgrimsinsignes werden verkocht en de Sint-Martinuskerk groeide uit tot één van de rijkste dorpskerken in Brabant. Door de opkomende kritiek op excessen in de heiligenverering daalde na 1520 de populariteit van Sint-Job drastisch. Ondanks enkele mirakels en pogingen Sint-Job nieuw leven in te blazen, slaagde de bedevaart er niet in zijn vroegere omvang te herwinnen. Vanaf 1932 vonden er terug Sint-Jobsprocessies plaats maar pas tussen 1945 en 1965 werd een laatste hoogtepunt van de devotie bereikt.

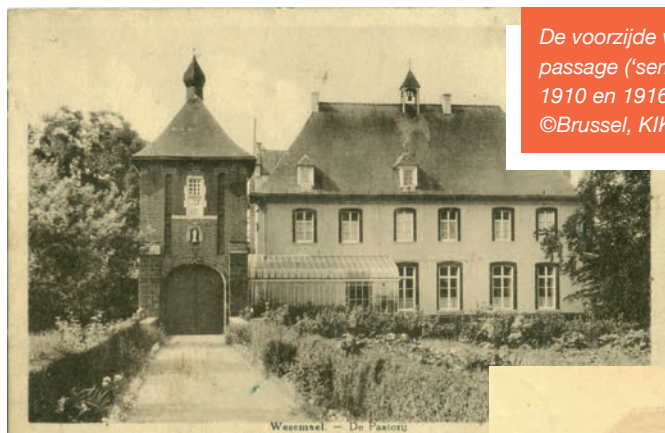
Hier, aan de zuidzijde van de kerk, waar het altaar met het beeld van Sint-Job stond, zie je nog steeds groeven die pelgrims in de zachte ijzerzandsteen hebben gekrast. Ze geloofden dat dit gruis en het water uit de Sint-Jobsput tegenover de pastorie genezende krachten hadden. ✨

10. Holsbeeksebaan 8 - 10: De Pastorie

Reeds in 1234 werd de kerk bediend door drie norbertijnen uit Averbode. Hun woonplaats, de pastorie, was opgebouwd uit een houten frame, lemen wanden en strooien daken. In de daaropvolgende eeuwen werd de pastorie herhaaldelijk getroffen door oorlogsgeweld. Zo werd ze, samen met de kerk, op 29 maart 1489 tijdens de Vlaamse opstand tegen keizer Maximiliaan I van Oostenrijk tussen 1488 en 1492, in brand gestoken. Het herstel werd bekostigd met de opbrengsten van de vele pelgrims die naar Wezemaal afzakten voor de verering van Sint-Job. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog sloeg het noodlot opnieuw toe en brandde de pastorie voor een tweede maal af. In 1624 werd er een nieuwe pastorie gebouwd, ditmaal uit steen en omringd door een gracht. De sierlijke poorttoren met ophaalbrug wordt 14 jaar later gebouwd. De pastorie krijgt nu de schijn van een klein ridderlijk kasteel. Op het eind van de 19de eeuw wordt de pastorie grondig gerenoveerd, van een eigentijds interieur en exterieur voorzien en omgeven door een hoge bakstenen muur. De enige ruimte waarvan het interieur nog van voor 1800 dateert is de ontvangstkamer in de zuidoosthoek. Deze is bekleed met een stoffen behang met handgeschilderde chinoiserieën, toegeschreven aan het Brussels atelier van Cornelis 't Kind (1752 – 1775). 🏰

Wandel nu via het kerkhof rond de kerk naar de Sint-Jobsweg terug naar het Wezemaalplein. Hier stopt de lus van het centrum. Voor de lus van de Wijngaardberg vervolg je het Wezemaalplein verder naar boven via de Kapellekensweg naar de Kerzestraat.

De voorzijde van de pastorie met glazen passage ('serre'), geplaatst tussen 1910 en 1916, gesloopt in 1959 Bron: ©Brussel, KIK/IRPA, cliché a050544)

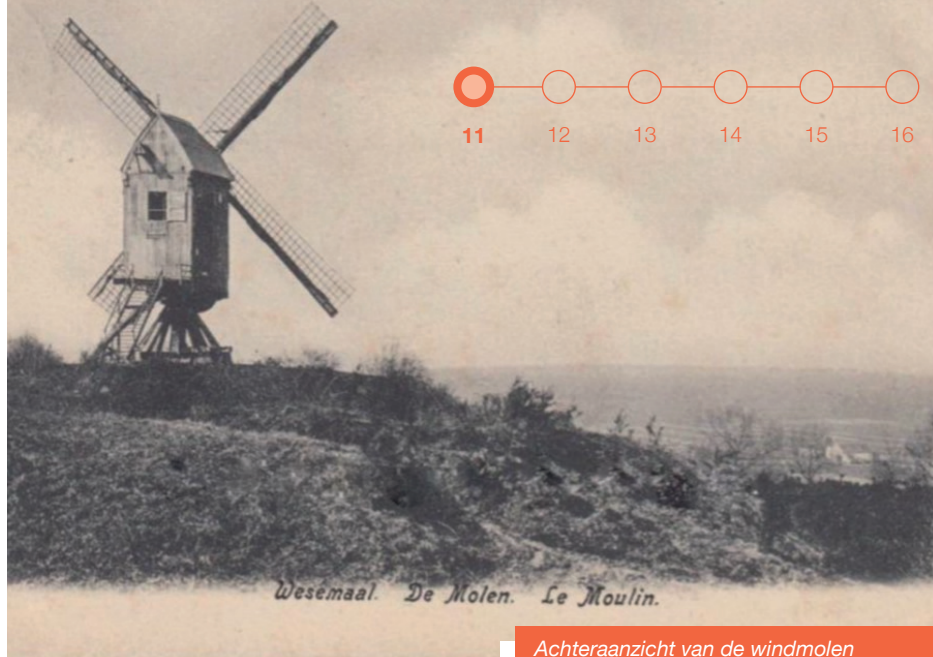
De achterzijde en tuin (begin 20ste eeuw). Bron: Kulturele Kring Wezemaal

Holsbeeksebaan 1 : Parochiezaal

De huidige parochiezaal is architecturaal onopvallend maar heeft veel verhalen te vertellen. Op deze plaats was er zeker vanaf de 16de eeuw een dorpsschool, beheerd door de parochie. In de Eerste Wereldoorlog werden er rantsoenen soep uitgedeeld waardoor het lang het soephuis genoemd werd. Vanaf de jaren 1920 huisde er de jeugdvereniging voor jongens er. Na de Tweede Wereldoorlog wordt het gebouw volledig verbouwd en vergroot tot de huidige toestand. Hierbij was er ruimte voor de katholieke verenigingen, een feestzaal enz. De verbouwing werd bekostigd met leningen die door de inwoners van Wezemaal werden verstrekt. De Chiro-meisjes huisden er tot hun nieuwe lokalen achter de pastorie werden gebouwd. De parochiezaal is zo al eeuwenlang een centrum van de inwoners van Wezemaal. ✠

Achteraanzicht van de windmolen van Wezemaal van op de rug van de Wijngaardberg. Bron: Molenecho's.org

11. Kergestraat 5: Molenaarswoning

In de voortuin van deze voormalige molenaarswoning staat een werkelijkheidsgetrouw schaalmodel (schaal 1/5) van de 15de-eeuwse verdwenen windmolen van Wezemaal, gemaakt door Jan Duerinckx, de huidige bewoner van de molenaarswoning. Het model weerspiegelt de vernuftige techniek van de oorspronkelijke houten staakmolen, een van de oudste windmolentypen in de Lage Landen. Het type dankt zijn naam aan de centrale houten stam, of staak, die de molenkast draagt. De molenaar kon de molenkast 360 graden draaien om de wieken optimaal in de wind te zetten. Met behulp van een ingenieus luiwerk werd het te malen graan omhoog gehesen en via een luik naar het bovenste verdiep gebracht. 🌻

Wandel achter de woning rechts de Wijngaardberg op.

12. De windmolen van Wezemaal

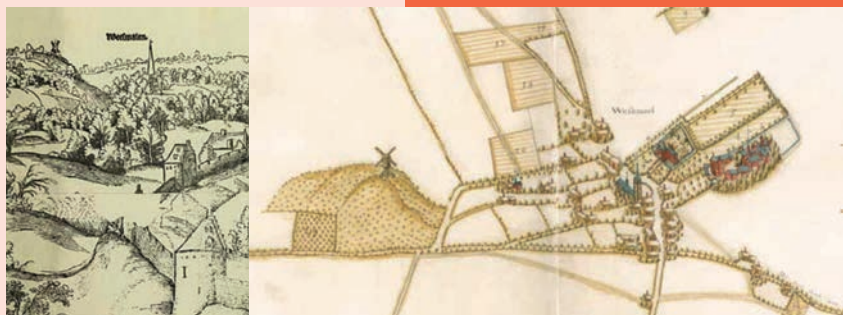
p de plaats van het Heilig Hartbeeld stond tot 1914 de windmolen van Wezemaal. Deze laatste werd door Belgische troepen eigenhandig in brand gestoken om te voorkomen dat het Duitse leger de molen als uitkijkpost zou gebruiken. Uit rekeningen van de heerlijkheid Wezemaal blijkt dat de molen reeds in de 15de eeuw zijn plaats innam. Dat hij van heinde en verre zichtbaar was, wordt afgeleid van het oudste bekende stadsgezicht van de stad Leuven (ca. 1540), waar hij voor het eerst op wordt afgebeeld. Ingeplant op het meest westelijke punt van de Wijngaardberg, tot 1815 de Molenberg genoemd, genoot hij uitstekende windvang. De nabij gelegen holle wegen dienden als transportweg voor graan dat omwonenden verplicht waren te laten malen bij de molen. ✿

Vooraanzicht van de windmolen van Wezemaal vanaf de voet van de Wijngaardberg. Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

Vooraanzicht van de windmolen van Wezemaal vanaf de Aarschotsesteenweg. Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

Heilig Hartbeeld

In lijn met de groeiende populariteit van de Heilig Hart-cultus werd in 1926 het Heilig Hartbeeld opgericht. Naar ontwerp van beeldhouwer C. Vande Capelle, werd het beeld uitgewerkt volgens een standaard eind 19de- begin 20ste-eeuwse uitvoering. Deze kenmerkt zich door een staande Christus met open, zegenende armen, geplaatst op een hoge sokkel. Het bloedend hart vormt een verwijzing naar het belangrijkste visioen dat Margaretha-Maria Alacoque (1647-1690) ontving, waarin Jezus zijn bloedend hart aan haar toonde. De volgende inscriptie is op de natuurstenen sokkel aangebracht : “H. Hart van Jesus bescherm Wesemael”. ☝

Volg het wandelpad richting het oosten en volg wandelknooppunten 61-63-62.

*Steendelvers aan het werk in de steengroeve op de Heilig-Hartberg voor de restauratie van de Sint-Martinuskerk. Pastoor Cuypers hanteert persoonlijk een drillboor.
Bron: Kulturele Kring Wezemaal*

13. IJzerzandsteengroeven

Van trotse kerktorens tot sfeervolle kapelletjes, van massieve kasteelmuren tot eenvoudige woonhuizen, heel wat oude monumenten van het Hageland zijn gehuld in de warme gloed van de roestbruine ijzerzandsteen. Op de Wijngaardberg bevonden zich drie ijzerzandsteengroeven. In 1441 wordt er voor het eerst verwezen naar de ‘putte’, de later geheten ‘Duivelsput’ gelegen langs de noordhelling. Een groeve wordt voor het eerst vermeld in 1484. Een laatste groeve waarvan geen melding bekend is, bevindt zich nabij het Heilig-Hart-beeld. De heren van Wezemaal exploiteerden deze winplaatsen voor herstelwerkzaamheden en de verdere uitbouw van hun heerlijkheid. Occasioneel verkochten ze deze steen aan (religieuze) instellingen van nabij gelegen dorpen en steden. In de eerste helft van de 19de eeuw raakte ijzerzandsteen als bouw materiaal uit de gratie. Nu nam blauwe hardsteen uit Henegouwen een dominante positie in. De steengroeve bij het Heilig Hartbeeld werd in 1961 voor het laatst heropend voor een grootschalige restauratie van de Sint-Martinuskerk (1960 – 1964) door professor Lemaire. ✿

14. Wijnmuur

een even de tijd om stil te staan bij de 1546 meter lange wijnmuur, een monument dat je terugvoert naar het begin van de 19de eeuw toen Wezemaa zich ontwikkelde als Europa's meest noordelijke wijnstreek. In 1814 liet J.F. Audoor een wijngaard aanleggen op de Wijngaardberg. De vrijgekomen ijzerzandstenen werden zonder bindmiddel tot een muur gestapeld onder leiding van een aangeworven wijngaardier uit Hoei, Jean Théodore Wéry. De fragiliteit en irreguliere vorm van de stenen zorgden voor een instabiele constructie. Reeds in 1825 werd er voor het eerst gewag gemaakt van herstellingswerken. In de jaren die volgden leidden mogelijk vandalisme, noodweer, gebrek aan onderhoud, ontvreemding en de perzikenteelt van de 20ste eeuw tot de teloorgang van de wijnmuur. Marc Elsen, een afstammeling van Wéry, restaureerde eigenhandig de muur over een lengte van 120 meter. Een eikenhouten structuur werd aangebracht om de stabiliteit te garanderen. Het doel van de muur lijkt verborgen achter een sluier van raadsels: bescherming van de wijnranken tegen de noorderwind, een barrière tegen dieren en indringers, of simpelweg een manier om de stenen uit de bodem te houden? Één ding is zeker, het is een opmerkelijk bouwwerk met een onmiskenbaar esthetische waarde. 🌿

De eikenhouten structuur in de wijnmuur, ontleend aan de Keltisch- Gallische bouwtechniek Murus Gallicus. Bron: Marc Elsen

*Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand
met omgehakte lindeboom (1987).
Bron: Jacky Cools*

15. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand

 et buiten de dorpskern van Wezemaal prijkt deze kapel, vergezeld door een majestueuze Hollandse linde. Op de bouwdatum na, 1810, is er nagenoeg niets gekend over haar historische achtergrond. De huidige lindenboom is van recentere datum. Tot 1987 stond er ook een lindeboom op deze plek, maar vanwege de slechte toestand waarin hij verkeerde, moest deze worden gekapt. Lindebomen werden in vroege volksgeloven geassocieerd met vrouwelijke goden. Aangezien de linde vaak voorkomt nabij kapellen gewijd aan Maria, wordt er van uitgegaan dat dit aspect van het oude volksgeloof geïncorporeerd werd in het christendom. Tot op vandaag vormt dit verweven duo nog steeds een uitnodiging tot contemplatie, bezinning en rust voor éénieder die hen passeert. ✿

Wandel hier terug naar het dorpscentrum.

16. Frans huis

eze mooie villa op Steenweg op Nieuwrode 33 wordt het Frans huis genoemd naar de twee Franse zussen die het huis bouwden. Het is een typische klassicerende architectuur met nog bewaarde originele luiken. ✿

Panorama met zicht op het Frans huis, genomen vanuit de kerktoeren. Bron: Fons Valkenaers, Wezemaal – Vroeger en Nu

winar

■
In samenwerking met
■

OPEN
MENU
MENTEN

RTSLR\

ROTSELAAR

Colofon

Wettelijk depotnummer: D/2024/15638/02

Verantwoordelijke uitgever: Patrick Vervoort, Provinciebaan 20, 3110 Rotselaar

Copyright: IOED WinAr (tenzij anders vermeld)

Auteurs: Kjell Vloeberghs, Joachim Piens & Joline Berbers, met dank aan Bart Minnen, Fons Valkenaers, Marc Elsen, Kulturele kring Wezemaal en Jacky Cools voor de afbeeldingen en informatie.

